

Denne kolonne er
 forbeholdt sensor.

① Naturgrunnlag og økonomisk utvikling i et historisk perspektiv

I følgende oppgave vil jeg ta for meg naturgrunnlag og økonomisk utvikling i et historisk perspektiv. Det finnes flere måter å tolke og se vår globale historie. For det første kan man skille mellom økonomisk vekst og økonomisk utvikling. Den økonomiske veksten ses ofte som den grad av forbruk og varer som har eksistert, men denne typen vekst gjaldt kun de ytterst få frem til de moderne samfunn og den industrielle revolusjon. Dersom vi skal sette økonomisk vekst i et historisk perspektiv vil det dominerende være noe som kalles ekstensiv økonomisk vekst, som kort forklart er et velstandens øke, men dette foregår parallelt med en befolkningsøkning som betyr et produsert overskudd går til mer og mer mennesker. Økonomisk utvikling derimot, rettes fokuset på livsstandard, levekår og helse.

Det finnes som sagt flere metoder for å presentere historie. Vi kan snakke om mikro- og makro-perspektiv, også kalt mus- og ørne-perspektiv. I denne oppgaven er det snakk om globalt naturgrunnlag og økonomisk utvikling, hvilket betyr at jeg vil fokusere på historikerens Stavrinos ørneperspektiv. Historien deles her i 3 deler, med 3 ervervsformer og 3 samfunnstyper. Økologiske fordeler og tverrkulturell

Denne kolonne er
forbeholdt sensor.

Kommunikasjon er begge viktige detaljer ved historisk utvikling, men det som synes å være de mest verdensomfattende og betydningsfulle hendelser er overgangen fra jeger og sarkel til jordbruk og fra muskler til maskiner. Utviklingen deles derfor passende inn i slektskapsamfunn, tributtamfunn og industrisamfunn. Jeg vil altså i korte trekk forklare om sørtrek og konsekvenser ved økonomisk utvikling i Stavrianos' ørneperspektiv på historien og også nevne hvilken rolle naturen har spilt i denne utviklingen.

Slektskapsamfunn.

Frem til år 3500 f.v.t. levde menneskene som jegere og sarkere, med enkel teknologi i jordbruk eller hvert. Nomadlivet disse levde betydde at de flyttet rundt og fulgte dyrene, altså mater. De høstet det naturen hadde å by på. I slektskapsamfunnene var det gjensidighetsøkonomi som gjaldt, også kalt reiprositet - "jeg gir for at du skal gi." Det handlet om overlevelse, og derfor ble deling av matressurser en viktig del av livet. Samfunnene var ikke store og bestod oftest av familier. Gradvis skjedde det så en overgang fra nomadlivet til jordbruksliv.

De demografiske konsekvensene av jordbruksrevolusjonen var befolkningsvekst. Ved å kunne produsere

Denne kolonne er
forbeholdt sensor.

mat på ett sted kunne nemmere bli befestet. I tillegg ble det født flere barn, hvilket forklares av den korte amningstiden i motsetning til livet på flyttefot da barn kunne amnes til de var 4 år gamle.

Temning av dyr og foredling av planter betydde at de ville arterne ble utkonkurrert. Det var ikke oversøtt jordbruket kunne oppstå. Den Fruktbare Halvmåne huset det neste av befolkningen og hadde tilgang til de dyrene som kunne tennes. Med flere folk på ett sted kunne sykdommer fra dyrene florerer, og dette bygde immunitet over tid. Det at jordbruket gikk lettere når for eksempel okser kunne dra plogen gjorde at folk kunne gjøre andre ting. Fruktbarhetskulten oppstod, som vil si at evre deler av samfunnet var et blodgjøring av gudene betydde fruktbar jord. Dette bringer oss til de økonomiske, politiske og sosiale konsekvensene av jordbruket. Jordbruket produserte avøttudd, dette ble innkred, det oppstod sosial stratifisering (lagdeling), og også er ny type samfunn.

Tributt-samfunnet.

Det var i denne perioden, fra 3500 fvt. til 1500-1800 evt. at de første statsdannelse skjedde. Sivilisasjoner og imperier oppstod også, men det finnes flere teorier rundt hvorfor sosial stratifisering oppstod. Noen hevder det oppstod fordi det

Denne kolonne er
 forbeholdt sensor.

mer eller mindre var en erighet, en slags
 kontrakt mellom borgere og herskere.

"Vi, borgere/jordbrukerne, betaler tributt i
 form av naturalia, arbeid eller penger, mot
 at du/der, herskere, beskytter oss."

Andre hevder at sosial lagdeling og statsdannelse
 oppstod på bakgrunn av skjev fordeling av
 ressurser, som gjorde at noen hadde mer
 makt. En tredje teori bygger i behovet
 for kontroll over for eksempel
 kunstranning, som betydde at noen måtte
 ta styringa.

Felles for sivilisasjonene var prinsippet om
 redistribusjon - altså tributt (skatt).

I Mesopotamia - lokalisert mellom elvene
 Eufrat og Tigris i det sørlige Irak var
 elveressursene en viktig faktor i statsdannelse.

Statsdannelsene i Tiddalen, Egypt og Indus-
 sivilisasjonen mellom India og Pakistan var
 begge velvignet av flom som etterlot seg
 fruktbart elvedal er gang i året. Under
 flommene kunne bønderne drive med andre ting.
 Veien til stater, byer og imperier har oftest
 dette fellestrekket, nemlig et mer effektivt
 jordbruk, som et resultat av naturressurser.

En av grunnene til at jordbruksteknologien og
 det som fulgte av denne spredte seg var
 utvandringen fra Den Fruktbare halvmånen. Hvorfor
 dette skjedde har blitt forklart på flere måter,
 blant annet grunnet ødelagt vegetasjon på grunn

Denne kolonne er
forbeholdt sensor.

av saltet som ble liggende på streker nær vannet (kunstvaringenes) fordampet, og også kan rysegerighet, overbefolkning og frykt ha ligget til grunn.

Utvandringen skjedde fra den fruktbare halvmåre og til det nordlige Afrika, Europa og Asia.

For å kunne oppnå samme grad av jordbruk måtte temperaturene, vegetasjonen og klima ligge på samme nivå som i den fruktbare halvmåre, hvilket gjorde de ovennevnte destinasjonene et "lett" valg.

Kunnskapsoverføringene gjorde at utviklingen spredte seg og stater, byer og sivilisasjoner med sosial stratif. oppstod.

Andre særtrekk ved tributtsamfunn og statsdannelse var handel mellom samfunnene.

Skriftspråk oppstod i Mesopotamia (fra piktogrammer til skrift), i Egypt (hieroglyfer), blant minoerne (Linear A) og mykenere (Linear B). Dette var oppinnelig for å holde jordbruksinntekter under kontroll, men når det først var kommet kunne det brukes til mye annet også, deriblant religion, poesi, handel og kommunikasjon.

Den enorme utvidelse av menneskets potensiale ble muliggjort da jordbruket ikke lenger behøvde alles fulle oppmerksomhet.

Veder (eller i hvertfall store deler av den, Eurasia) ble altså mer globalisert i tributtsamfunnets epoke. Krig og kriging var et faktum, men også er utvikling av menneskets potensiale,

Denne kolonne er
 forbeholdt sensor.

som betydde for eksempel skip, våpen, boktrykkerkunst og handel.

Erøbringer og "de store oppdagelsere" var en del av den første halvdel av år 1000-⁽¹⁰⁰⁰⁻¹⁵⁰⁰⁾ert, i en større grad en før. Den store utviklingen av bruk av resurser, perfektionering av våpen og drømmer om å oppdage verden førte til ekspedisjoner. Colombus skulle ta en annen vei til India, og endte opp på Bahamas. Slike oppdagelser gjorde verden mindre. Et nyttig våpen (men også uten hensikt) europeerne hadde i tillegg til sverd og pistoler var sykdommer de hadde opparbeidet immunitet for. De spanjolere skulle vinne Inkaene i Peru, var det ikke bare pistoler som gjorde dette. Sykdommer inkaene aldri hadde vært borti før skulle bli deres undergang.

Det samme gjaldt da Afrika ble en haug av kolonier. Afrikane var ikke svake, men den nye teknologien som ble prøvd på dem var ingen forberedt på.

Fremveksten av europeerne i verden var et faktum. Det var også her den industrielle revolusjonen oppstod, nærmest bestemt i Storbritannia på 1700-tallet. Grunnen til at industrisamfunnet oppstod er mange og forskjellige. Det som med sikkerhet kan sies er at det skjedde, og at det hadde en stor historisk betydning.

Denne kolonne er
forbeholdt sensor.

Industriens oppvekst.

Det hevdes at grunnen til et industriens oppstod i Vest-Europa kan forklares økologisk. Golfstrømmen brakte med seg gode temperaturer til jordbrukseffektivisering, vekselen mellom vinter og sommer og milde og regelmessige regnbarsperioder hjalp også. Dette kan imidlertid ikke være den eneste forståelsen for den økte velstanden i Vest-Europa.

Andre hevder at europeernes utnyttning av den 3. verden (kolonier) kan ligge til grunn for veksten. Stor tilgang på råvarer og eksportering fra kolonier i tillegg til fjern av tull i hjemlandet kan også ha bidratt til revolusjonen.

Konkurransen mellom stater er også en faktor. I år 1000 bestod Europa av 1000 stater, og noen av disse utgjorde etterhvert store samfunn. Den politiske oppsplitnelsen som betydde mangel på erkeriske utgjorde et tomrom der den før så umoralske handelen kunne blomstre. Økt handel, økt produksjon, samarbeid mellom kapitalister og konger og urbanisering fulgte.

I motsetning til i de to foregående store samfunnstyper, var det nå markedøkonomi som gjaldt. I årene mellom 1500-1800-ert skjedde en voldsam ekspansjon av kunnskaper,

Denne kolonne er
forbeholdt sensor.

og den industrielle revolusjon, som startet for
fullt i Storbritannia på 1700-tallet skulle
spre seg videre til andre land.

Fra denne tidsepoken ~~og~~ kan vi trekke en
rød tråd fram til vår tid, med en
intensiv økonomisk vekst, hvilket vil si en
velstandsøkning i samme takt eller hurtigere
en befolkningsøkning.

De tre indelingsene av historien har alle
bidratt til den neste på en eller annen
måte. Forskjellene er store; fra reisepositet
til marked, handel avsikt til avsikt - til
null eller oftest ingen kontakt med produsent,
fra små grupper nærreder i slektskapsammenheng
til gigantiske byer, fra jobbing i naturen til
jobbing i kontorer. Allikevel finnes det i dag
sammenheng som lever som hele verden gjorde
for mange tusen år siden. Ikke alle folkesteg
har vært en like stor del av overgangen fra
jordbruk til industri, men disse overgangene
er av størst betydning for å forstå naturgrunnlag
og økonomisk utvikling i verdens globale
historie.

(hvordan naturen
gav fordeler for
noen)